

Een sfeerverhaal uit de krant van vrijdag 24 maart 1944

In Gelselaar woont nog een timmerman, die werkt aan een draaibank van heel oud model, zo een, die net de voet in beweging wordt gezet. Interessant! Moet je eens gaan kijken. Nu moet je eigenlijk eerst weten wat een draaibank is en dan moet je er bovendien enig idee van hebben niet alleen waar Gelselaar ligt maar ook hoe je er moet komen. Dit laatste is in deze tijd wel het grootste probleem. Enfin. Ik ben er gekomen. Eerst met de trein en toen met de fiets. van Ruurlo over Borculo, dwars tegen een zware sneeuwstorm in. Na afloop van het vaktechnische experiment heb ik me met de wind mee naar Lochem laten veilen, waar ook nog een trein stopt. Nu is een ding gemakkelijk in de Achterhoek: dat men je kilometers in de omtrek kan vertellen, waar Jan, Piet en Klaas woont. Zo wist ik ook al gauw, met de sneeuw in mijn ogen, waar ik den ouden Stoltenberg kon vinden: die weg daar. het eerste zandpad rechts en daar maar weer eens vragen. Gelsenaar is een gehucht, eigenlijk niet meer dan een verzameling boerenhuizen, vrij wanordelijk door elkaar in het weiland gezet. In een van die huizen woont de familie Stoltenberg.

.Komt meneer voor die draaibank..?" Het is een man van een jaar of vijftig of.. zestig - probeer dat maar eens te schatten aan een door werk en wind verweerden arbeider in het boerenland! - die me de vraag stelt. En meteen doet hij de teleurstellende mededeling. dat het ding juist van de week afgebroken is. Er was plaats nodig in de werkplaats. Nu lever je geen strijd aan de storm om zo maar weer onverrichterzake naar huis te gaan. Dus wil ik de werkplaats wel eens zien. En ik stap door de boerenwoning naar achteren van waar me het geklop en gezaag al tegemoet klinkt. Maar dat verstomt als ik in de werkplaats kom. En dan overvalt me die eigenaardige genegenheid van mensen, die zien dat een leek belangstelling heeft voor hun vak en hun werk, een genegenheid, die juist altijd zo sterk opwelt bij eenvoudige lieden, die heel hard werken voor hun brood en die plotseling merken, 'dat hun arbeid meer betekenis heeft dan die van broodwinning alleen.

De draaibank

't Is jammer meneer, van die draaibank" zegt een kloeke oude baas met een grove gerimpelde kop. die midden in de werkplaats staat. Ik heb er jaren aan gewerkt, maar het loonde niet het was meer liefhebberii, en we hadden de ruimte nodig." Dus u bent Stoltenberg", zeg ik verwonderd. "Ja". lacht de oude man. dat ben ik. maar hij daar ook: hij is mijn zoon en dat is mijn kleinzoon: die is ook in de zaak." Nou. dan bent u zeker al niet zo jong meer" komt me aarzelend van de lippen. En ik kijk naar de zware hamer in de vuist van grootvader. Zeker al een jaar of zeventig." Vier-en-tachtig. meneer". is het antwoord. "Nee, dat zien de meeste mensen nog niet aan me. En ik voel er ook niet veel van. Ik werk nog geregeld mee. al kan ik niet zo hard meer voort als vroeger". We praten wat over het werk En dan gebeurt het wonder. Ik vraag er helemaal niet naar maar ik ben nog geen vijf minuten in huis of grootvader, zoon en kleinzoon, mitsgaders de twee vrouwen. zijn ijverig bezig de planken en balken van de draaibank weer bij elkaar te zoeken. "Opa leeft weer op". zegt de schoondochter. En ze stoot me aan. De oude man loopt als een jongen van twintig heen en weer, geeft aanwijzingen,

sjouwt balken en sleept spijkers aan, meet en hamert. Hij blijkt er veel verdriet van gehad te hebben, dat zijn draaibank, die hij zestig jaar geleden zelf heeft gemaakt, verdwijnen moest. Maar na een kwartier staat deze er weer, loopt de drijfriem weer over de as en de pedaal-plank. Zoon en kleinzoon steekt opa aan met zijn ijver en al zijn zij de doordrijvers, dat het oude ding verdwijnen moest. nu doen ze hun best om opa's liefste gereedschap weer zo spoedig mogelijk in ere te herstellen. Kleinzoons schuift een kruk aan en de oude neemt, trots als een schoolkind, met een goed rapport, achter zijn draaibank plaats.

.Je zit te laag", beslist kleinzoons. "Neem een balk onder 't gat." En hij legt nog een dikke plank op de kruk. dan zit opa lekkerder. Dan trapt de oude zijn pedaal-plank aan en gaat de as met het vastgekleemde stuk hout draaien. De zoon reikt een beitel aan, schoondochter geeft de bril en de oude werkman laat zijn beitel over het rond draaiend hout spelen. De splinters spatten in het rond. Het balkje wordt rond, met gewelfde vormen. met ingekerfde lijnen en tierelantijntjes. Ik zie het al gauw, ondanks mijn lekenverstand: hier is een bekwaam arbeider aan het werk, die in zijn hoge ouderdom de vastheid van hand nog niet heeft verloren.

Arbeidsvreugde

Maar ik zie meer. Ik zie de glinstering in de ogen van den oudenman. de glinstering van de arbeidsvreugde. Ik zie de liefde voor zijn werk die straalt van zijn oude rimpelde gezicht. die leeft in zijn nerveuse maar toch zo zekere vingers. En het ontroert me. Want zo sterk als bij dezen ouden eenvoudigen boerentimmerman heb ik dat alles nog nooit ergens gezien. Terug in de woonkamer zie ik tal van producten van Stoltenbergs nijvere handen. Een fraai uitgesneden houten hangklok, een linnenkast met gedraaide zijstukken, een vogelkooi en nog meer. En dan zie ik ook getuigschriften aan de muur. "Aandenken aan het veertigjarig korenmaaien van E. Stoltenberg op Holstege te Gelsenaar".

We zitten allemaal bijeen om de grote tafel en we krijgen koffie met koek terwijl buiten de sneeuw tegen het venster jaagt. Dan vertelt Stoltenberg dat hij er vroeger ook altijd boerenwerk bij deed, onder andere op Holstege hielp bij het maaien. Hij heeft een leven achter de rug van hard werken en weinig verdienen.

Dat was een ongelukkige tijd man", zegt hij. Je werkte een hele dag op timmermanskarwei bij een boer, werktuigen maken, daken herstellen, hooimijten timmeren. Je moest beginnen als de zon opkwam en je kon pas uitscheiden als het donker werd. En weet je wat je dan zo'n hele dag buiten de kost, verdiend had? Vijftig centen! Ja. Dan was je blij als je aan het eind de week drie gulden voor je gezin had verdiend. Nee, Je mag zeggen wat je wil, maar dan is er nu toch heel wat verbeterd, vergeleken bij de tijd. dat ik jong was." De oude man begint weer over zijn bank. Vele jaren geleden was er wel werk voor. Toen maakte hij er de wielklossen op voor de spinnewielen van de boerinnen. Hij had toen ook veel haspels te verstellen. Maar dat komt allemaal zelden meer voor. Voor de draaibank kwam de laatste tijd af en toe nog een boer, die een nieuwe gedraaide stoelpoot moest hebben als er een gebroken was.

We praten nog meer, vooral over vroeger. Ik hoor nog meer en ik zie nog meer. Ik zie ook, dat bet sneeuwen minder wordt en dat het hoog tijd is om op de fiets te stappen. als ik na hard rijden nog in Lochem de trein wil pikken. Dus neem ik afscheid.

De draaibank staat er weer" lacht de huisvrouw als ik mijn natte jas achter de kachel vandaan vis. Dat had opa nooit kunnen dromen! "En als jullie hem nog eens opruimen, niet kapot maken hoor waarschuw ik dan. , Want als opa honderd jaar is, en dat wordt hij vast en zeker, dan wil ik hem er

weer mee aan het werk zien. Misschien kom ik nog eens eerder terug maar als opa honderd. jaar is en ik ben er zelf nog, dan kom ik in ieder geval. Dan draait u nog een mooie stoelpoot voor me, niet opa?" "U kunt er op rekenen meneer" verzekert de oude Stoltenberg en ik geloof vast, dat hij toen ik weg was Hij al weer aan het oefenen is gegaan.

Naschrift:

Engbert Soltenberg, geboren in 1860 heeft de honderd helaas niet gehaald. In 1949 is hij op 89 jarige leeftijd overleden. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Jan Arend en vervolgens een volgende Engbert. Zonen van deze laatste, Jan en Johan, hebben het bedrijf gerund tot 2010.